

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра фізичної географії

Затверджено

Проректор з наукової роботи та
інновацій

проф. Бояр А. О.

«___»_____20__р.

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В.

«___»_____20__р.

ГЕОГРАФІЧНІ АТЛАСИ ТА ГАЛУЗЕВІ КАРТИ – ОСНОВА НАУКОВО-ВИРОБНИЧОЇ ІНФОРМАЦІЇ

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

Підготовки

доктора філософії

Галузі знань

10 Природничі науки

Спеціальності

103 Науки про Землю

Луцьк – 2016

Програма навчальної дисципліни «Географічні атласи та галузеві карти – основа науково-виробничої інформації» із галузі знань 10 Природничі науки, за спеціальністю 103 Науки про Землю
«_____», 2016 р. – 10 с.

Розробники: Зузук Ф. В., доктор геологічних наук, професор кафедри фізичної географії

Рецензент:

доктор географічних наук, професор

кафедри туризму та готельного господарства

Ільїн Л. В.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № ____ від _____.____. 20__ р.

Завідувач кафедри : _____ (проф. Фесюк В. О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № ____ від _____.____. 20__ р.

Голова методичної комісії

факультету _____ (доц. Поручинський В. І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

Протокол № ____ від _____.____. 20__ р.

Програма навчальної дисципліни схвалена науковою радою університету

Протокол № ____ від _____.____. 20__ р.

© Зузук Ф. В., 2016

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Географічні атласи та галузеві карти – основа науково-виробничої інформації» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії спеціальності 103 «Науки про Землю».

Предметом курсу є вивчення географічних атласів та галузевих карт як основи наукової та практичної інформації складових природо-територіальних комплексів: геологічної будови, рельєфу, поверхневих вод, ґрунтів, ландшафтів, об'єктів охорони природи тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Географічні атласи та галузеві карти – основа науково-виробничої інформації» передбачає тісні зв'язки з навчальними курсами: картографія, геологія, геоморфологія, ґрунтознавство, біогеографія, ландшафтознавство тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Атласи – основа узагальненої комплексної географічної науково-практичної інформації
2. Галузеві карти – основа професійно поглибленої всебічної науково-практичної інформації.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою дисципліни «Географічні атласи та галузеві карти – основа науково-виробничої інформації» – засвоєння здобувачами наукового ступеня доктора філософії теоретичних знань і набуття практичних навичок здійснення конкретних картувальних робіт і досліджень не тільки окремих складових природно-територіальних комплексів, а й власне комплексів різного ієрархічного рівня.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Географічні атласи та галузеві карти – основа науково-виробничої інформації» є вивчення структури і змісту географічних атласів, національного атласу України зокрема, а також структури і змісту галузевих карт з метою отримання

всебічної максимальної науково-практичної інформації необхідної при наукових дослідженнях.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі наукового ступеня доктори філософії повинні:

знати:

- принципи отримання наукової та практичної інформації із галузевих карт та атласів і розуміти роль останніх у науці;
- понятійний апарат картографічної науки, становлення та еволюція картографічної інформації, закладеної в галузевих картах та атласах;
- теоретичні основи формування інформаційної бази галузевих карт та атласів, сучасний стан та історію становлення;
- основні етапи і послідовність вивчення інформації, що концентрується в галузевих картах та атласах, та їх використання при здійсненні фізико-географічних досліджень;
- наукові основи отримання та інформаційно-комп'ютерного опрацювання фізико-географічних матеріалів галузевих карт для теоретичних та практичних цілей.

уміти:

- планувати, моделювати та аналізувати картографічну інформацію для проектування науково-дослідної роботи;
- раціонально вибирати оптимальні методи отримання узгодженої інформації з галузевих карт та атласів;
- аналізувати, виявляти, узагальнювати та оцінювати матеріали подані на галузевих картах та в атласах;
- здійснювати комп'ютерно-інформаційне опрацювання картографічної інформації;
- використовувати сучасні інформаційно-аналітичні методи, зокрема ГІС-технології, опрацювання матеріалів галузевих карт та атласів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

АТЛАСИ – ОСНОВА УЗАГАЛЬНЕНОЇ КОМПЛЕКСНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Тема 1. Атласи – основа узагальненої комплексної географічної науково-практичної інформації.

Вступ, предмет, задачі та методи курсу. Загальні принципи та поняття. Історія розвитку картографування та складання атласів, сучасні проблеми. Сутність сучасного картографування.

Тема 2. Географічні атласи світу як концентрація глобальної науково-практичної інформації.

Така інформація необхідна при будь-яких географічних дослідженнях регіонального плану.

Тема 3. Атласи океанів.

Порівняльна характеристика структури та змісту атласів Тихого, Атлантичного, Індійського та Північного Льодовитого океанів.

Тема 4. Національний атлас України.

Структура, інформація галузевих розділів. Взаємозв'язок між структурою і змістом Національного атласу і Атласів світу.

Тема 5. Навчальні атласи та їх інформаційно-структурний зміст.

«Атлас вчителя», навчальні атласи України, краєзнавчі атласи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ГАЛУЗЕВІ КАРТИ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНО ПОГЛИБЛЕНОЇ ВСЕБІЧНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Тема 6. Особливості інформації карт геолого-геоморфологічного циклу.

Тектонічні структури, зв'язок підземних вод із осадовими утвореннями. Геоморфологічні особливості рельєфу та взаємозв'язок із геологічною будовою.

Тема 7. Кліматично-гідрологічний цикл карт та їх формація.

Наявна інформації про температурний режим, опади, напрям вітру, вологість повітря, тиск та їх сезонні коливання. Швидкість води в річках, модуль стоку, повені, межені, живлення.

Тема 8. Карти ґрунтово-рослинного покриву.

Картографічна інформація та особливості умовних знаків. Природні зони та ґрунтово-рослинний покрив. Забруднення ґрунтів. Рідкісні і зникаючі рослини.

Тема 9. Інформація ландшафтних карт.

Природно-територіальні комплекси рівнинних і гірських територій та їх особливості.

Тема 10. Природоохоронно-рекреаційні карти та особливості їх інформаційного потенціалу.

Заповідно-природоохоронні карти. Рекреаційне природокористування та природоохоронні заходи.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання – *залік*.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

- 1) поточний контроль (поточне опитування на лекціях, практичних заняттях);
- 2) періодичний та проміжний контроль в кінці змістового модуля

(модульна контрольна робота у вигляді тестових завдань);

3) підсумковий контроль (проводиться в кінці вивчення курсу у формі заліку).

5. Список джерел

Основна література:

1. Атлас Антарктики / гл. ред. Е. И. Толстикова. – Ленинград, Гидрометеорологическое издательство, 1969. – 600 с.
2. Атлас Волинської області / за ред. Ф. В. Зузука. – М. : Комітет геодезії і картографії СРСР, 1991
3. Атлас вчителя / відп. ред. Молочко В. В. – К. : ДНВП „Картографія”, 2010. – 328 с.
4. Атлас океанов : Атлантический и Индийский океаны / отв. ред. С. Г. Горшков. – М. : ГУНО МО СССР, 1977. – 306 с.
5. Атлас океанов : Северный Ледовитый океан / отв. ред. С. Г. Горшков. – М. : ГУНО МО СССР, 1980. – 184 с.
6. Атлас океанов : Тихий океан / отв. ред. С. Г. Горшков. – М. : ГУНО МО СССР, 1974. – 302 с.
7. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР. – М. : ГУГК, 1978. – 184 с.
8. Атлас світу / відп. ред. Вакуленко О. В. – К. : ДНВП „Картографія”, 2005. – 192 с.
9. Барановський В. А. Екологічна географія і екологічна картографія / В. А. Барановський. – К. : Фітосоціоцентр, 2001. – 252 с.
10. Берлянт А. М. Использование карт в науках о Земле / А. М. Берлянт. – М., 1986. – Т. 12 : Картография. – 175 с.
11. Берлянт А. М. Картографический метод исследования / А. М. Берлянт. – М. : Изд.-во МГУ, 1988. – 251 с.
12. Бондаренко Е. Л. Геоінформаційне еколого-географічне картографування / Е. Л. Бондаренко. – К. : Фітосоціоцентр, 2007. – 272 с.
13. Востокова А. В. Оформление карт. Компьютерный дизайн /

А. В. Востокова, С. М. Кошель, Л. А. Ушакова. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 288 с.

14. Востокова Е. А. Экологическое картографирование на основе космической информации / Е. А. Востокова, В. А. Суцень, Л. А. Шевченко. – М. : Недра, 1988. – 223 с.

15. Геооэкологическое картографирование / под ред. проф. Б. И. Кочурова. – М. : Изд.-во Академия, 2012.

16. Жупанський Я. І. Соціально-економічна картографія / Я. І. Жупанський, П. О. Сухий. – Чернівці: [б. в.], 1996. – 276 с.

17. Залеський І. І. Картувальна гідрогеологічна легенда Волино-Поділля / І. І. Залеський // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. – 2009. – № 6. – С. 108–123.

18. Еколого-географічні дослідження території України / [Л. Г. Руденко, І. О. Горленко, Л. М. Шевченко та ін.]. – К. : Наук. думка, 1998. – 32 с.

19. Исаченко А. Г. Экологические проблемы и эколого-географическое картографирование / А. Г. Исаченко // Известия ВГО. – Т.122. – Вып.4. – 1990. – 132 с.

20. Комплексний атлас України / відп. ред. Л. М. Веклич. – К. : ДНВП «Картографія», 2005. – 96 с.

21. Маккавеев А. А. Гидрогеологическая съемка в связи с осушением болот и забоченных земель. / А. А. Маккавеев // Методическое руководство по производству гидрогеологической съемки в масштабах 1:50 000 и 1:25 000. – М. : Госгеолтехиздат, 1959. – С. 47–92.

22. Міллер Г. П. Польове ландшафтне знімання гірських територій. / Г. П. Міллер. – К., 1996. – 168 с.

23. Позняк С. П. Картування ґрунтового покриву: навчальний посібник / С. П. Позняк, Є. Н. Красєха, М. Г. Кіт – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім. І Франка, 2003. – 500 с.

24. Україна: навчальний атлас / за ред. Ф. В. Зузука. – К. : НВП «Картографія», 1998. – 96 с.

25. Экологическое картографирование: Учебное пособие / под. ред. В. И. Струмка. – М.: Аспект Пресс, 2003. – 251 с.

Допоміжна література:

1. Адаменко О. А. Екологічний атлас Карпатського регіону України / О. А. Адаменко, І. А. Дубровець // Вісник геодезії і картографії. – 1996. – №. 1. – С. 82-98.

2. Арманд Д. Л. Наука о ландшафте / Д. Л. Арманд // (Основы теории и логико-математические методы). – М. : Мысль, 1975. – 278 с.

3. Билич Ю. С., Васмут А. С. Проектирование и составление карт. – М. : Недра, 1984. – 368 с.

4. Бондар Н. Я. Гидрогеологическое и инженерно-геологическое картографирование: Учебник для техникумов / Н. Я. Бондар, В. И. Охрименко . – М. : Недра, 1987. – 168 с.

5. Васмут А. С. Автоматизация и математические методы в картосоставлении / А. С. Васмут, Л. М. Бугаевский, А. М. Портнов. – М. : Недра, 1991. – 392 с.

6. Географический атлас : для учителей средней школы / отв. ред. Л. Н. Колосова. – М. : ГУГК, 1982. – 238 с.

7. Геоинформационное картографирование. Пространственные данные, цифровые и электронные карты. Общие требования ГОСТ Р50828-95.– [Введ. От 1997-01-01]. – М. : Изд-во стандартов, 1997. – 14 с.

8. Геренчук К. І. Польові географічні дослідження / К. І. Геренчук, Е. М. Раковська, О. Г. Топчієв . – К. : Вища шк., 1975. – 248 с.

9. Головин В. В. Опыт использования ГИС при решении природоохранных задач регионального уровня / В. В. Головин, Н. И. Пресветов // Информационный бюллетень. – 2000. – № 2 (24). – С.69–70.

10. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України / Г. І. Денисик. – Вінниця : Арбат, 1998. – 292 с.

11. Дмитрук О. Ю. Урбаністична географія. Ландшафтний підхід. (Методика ландшафтного аналізу урбанізованих територій): /

О. Ю. Дмитрук // Монографія. – К. : РВЦ «Київський університет», 1998. – 139 с.

12. Екологічний потенціал наземних екосистем / М. А. Голубець, О. Г. Марискевич, Б. О. Крок та ін. – Львів : Поллі, 2003. – 179 с.

13. Исаченко А. Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование / А. Г. Исаченко. – М. : Высш. шк., 1991. – 366 с.

14. Методика составления и использования крупномасштабных почвенных карт / под ред. Н. А. Поддубного. – М. : Колос, 1976. – 224 с.

15. Салищев К. А. Картоведение / К. А. Салищев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 408 с.

16. Солнцев Н. А. К теории природных комплексов / Н. А. Солнцев // Вести МГУ. Сер. Геогр. – № 3. – 1988.

17. Солнцева Н. П. О принципах крупномасштабного картирования территорий, измененных техногенезом / Н. П. Солнцева // Вести МГУ. – 1976. – № 4. – С. 77–88.

18. Сосса Р. І. Історія картографування території України. Луцьк : РВВ ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. – 904 с.

19. Стурман В. И. Экологическое картографирование / В. И. Стурман. – Москва : Аспект Пресс, 2003. – 252 с.